

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Eurooppa 2020 -strategia

Suomen kansallinen uudistusohjelma
kevät 2016

Valtiovarainministeriön julkaisu – 11a/2016

A panoramic view of the Helsinki skyline, showing various buildings and the prominent white tower of the Helsinki City Hall in the distance. The image is overlaid with a blue gradient at the bottom.

Talousnäkömät

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Eurooppa 2020 -strategia

Suomen kansallinen uudistusohjelma
kevät 2016

Valtiovarainministeriön julkaisu – 11a/2016

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 16001 (vaihde)

Internet: www.vm.fi

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö/Tietotuki- ja julkaisuyksikkö/Pirkko ALa-Marttila

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtiovarainministeriö, huhtikuu 2016	
Tekijät	Valtiovarainministeriö, kansantalousosasto	
Julkaisun nimi	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016	
Julkaisun osat/ muut tuotetut versiot	Julkaisun kieliversiot: ruotsi: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella reformprogram, våren 2016 (11b/2016) englanti: Europe 2020 Strategy, Finland's National Reform Programme, Spring 2016 (11c/2016)	
Asiasanat	EU, talouspolitiikka, työllisyys, tutkimus- ja kehitys, ilmasto, koulutus, köyhyys	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 11a/2016	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-761-6 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sivuja 40	Kieli Suomi

Tiivistelmä

Eurooppa-neuvosto hyväksyi vuonna 2010 talous- ja työllisyysstrategian. Vuoteen 2020 ulottuvan Eurooppa 2020 –strategian visiona on älykäs, kestävä ja osallistuva kasvu. Strategiassa asetetaan koko EU:ta koskevat tavoitteet työllisyydelle, tutkimus- ja kehitysmenoille, ilmastotoimille, koulutukselle ja köyhyyden poistamiselle. Jokainen jäsenvaltio asettaa vastaavat kansalliset tavoitteet.

Suomen kansallisena tavoitteena on nostaa 20 – 64 –vuotiaiden työllisyysaste 78 prosenttiin, säilyttää tutkimus- ja kehitysmenojen tavoitetasona 4 prosenttia bruttokansantuotteesta, saavuttaa EU:ssa sovitut ilmasto- ja energiatavoitteet, pitää korkeakoulututkinnon suorittaneiden 30 – 34 –vuotiaiden osuus 42 prosentissa, pienentää 18 – 24 –vuotiaiden koulupudokkaiden osuus 8 prosenttiin sekä vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien määrää.

Eurooppa-neuvosto on vahvistanut vuosina 2014 ja 2015 kaikille jäsenvaltioille suosituksia, joilla ohjataan kansallista päätöksentekoa. Suomelle annetut suositukset liittyvät julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyteen, julkisten palvelujen tuottavuuteen, työttömyyden alentamiseen ja tosiasiallisen eläkeiän nostamiseen, kilpailun lisäämiseen sekä yritysraakenteen monipuolistamiseen.

Hallitus antaa nyt kahdeksannen kansallisen Eurooppa 2020 –ohjelman. Ohjelmassa kuvataan, miten kansalliset tavoitteet saavutetaan ja EU:n antamat suositukset on otettu huomioon. Ohjelmassa annetut tiedot mahdollistavat Suomen tilanteen yksityiskohtaisen tarkastelun EU:n tasolla.

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, april 2016	
Författare	Finansministeriet, ekonomiska avdelningen	
Publikationens titel	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: svenska: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella reformprogramme, våren 2016 (11b/2016) engelska: Europe 2020 Strategy, Finland's National Reform Programme, Spring 2016 (11c/2016)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriets publikationer 11a/2016	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-761-6 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 40	Språk Finska

Sammandrag

Europeiska rådet godkände ekonomi- och sysselsättningsstrategin år 2010. Visionen i Europa 2020-strategin som sträcker sig till år 2020 är smart, hållbar och engagerande tillväxt. I strategin fastställs målsättningar för sysselsättningen, forsknings- och utvecklingsuppgifterna, klimatåtgärder, utbildningen och bekämpningen av fattigdom som gäller hela EU. Varje medlemsland fastställer sina egna nationella mål.

Finlands nationella mål är att höja sysselsättningsgraden bland 20-64-åriga till 78 procent, att bevara målnivån för forsknings- och utvecklingsutgifterna på 4 procent, att uppnå de inom EU överenskomna klimat- och energimålsättningarna, att hålla andelen högskoleexaminerade 30-34-åringar vid 42 procent, att minska på skolavbrytandet bland 18-24-åriga till 8 procent samt att minska på antalet människor som hotas av fattigdom och utslagning.

Europeiska rådet har under 2014 och 2014 för samtliga medlemsländers del fastställt rekommendationer som styr det nationella beslutsfattandet. Rekommendationerna åt Finland gäller den offentliga ekonomins långsiktiga hållbarhet, produktiviteten inom den offentliga servicen, minskandet av arbetslösheten och höjningen av den faktiska pensionsåldern, ökandet av konkurrensen samt mångsidigare företagsstrukturer.

Regeringen överläter nu det åttonde nationella Europa 2020-programmet. I programmet beskrivs hur de nationella målen ska uppnås och hur EU:s rekommendationer tagits i beaktande. Uppgifterna som ges i programmet möjliggör detaljerad granskning av Finland på EU-nivå.

Description page

Publisher and date	Ministry of Finance, April 2016	
Author(s)	Ministry of Finance, Economics Department	
Title of publication	Eurooppa 2020 –strategia, Suomen kansallinen uudistusohjelma, kevät 2016	
Parts of publication/ other versions released	The publication ´s language versions: English: Europe 2020 Strategy , Finland’s National Reform Programme, Spring 2016 (11c/2016) Swedish: Europa 2020 –strategin, Finlands nationella reformprogramme, våren 2016 (11b/2016)	
Publication series and number	Ministry of Finance publications 11a/2016	
Distribution and sale	The publication can be accessed in pdf-format at www.vm.fi/julkaisut .	
ISBN 978-952-251-761-6 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	No. of pages 40	Language Finnish

Abstract

The European Council approved an economic and employment strategy in 2010. The vision of the Europe 2020 Strategy, which extends to 2020, is smart, sustainable and inclusive economic growth. The strategy sets EU-wide targets for employment, research and development expenditure, climate policy, education and reducing poverty. Every Member State sets its own corresponding national targets.

Finland’s national targets are raising the employment rate of 20–64 year-olds to 78%, maintaining R&D spending at a minimum of 4% of GDP, reaching the climate and energy targets agreed in the EU, keeping the proportion of 30–34 year-olds having completed tertiary-level education at 42%, bringing the proportion of 18–24 year-old early school leavers below 8%, and reducing the number of people living at risk of poverty and social exclusion.

In 2014 and 2015, the European Council adopted recommendations for all Member States aimed at guiding national decision-making. The recommendations given to Finland relate to the long-term sustainability of public finances, productivity of public services, reducing unemployment and raising the actual retirement age, increasing competition, and business structure diversification.

The Government presents now the eight Europe 2020 national reform programme. The programme presents measures to attain the national targets and how the country specific recommendations given by the EU have been taken into consideration. The programme enables detailed analysis of the Finnish economy at the EU level.

Sisältö

1	Johdanto	11
2	Makrotalouden tilanne ja skenaario	13
2.1	Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella	13
2.2	Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset	15
3	Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano	17
3.1	Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys	17
3.2	Kasvua edistävät rakenneuudistukset	18
3.2.1	Eläkeuudistuksen toteuttaminen	18
3.2.2	Varhaisten työmarkkinoilta poistumisväylien poistaminen	19
3.2.3	Sosiaali- ja terveystalouden uudistaminen	19
3.3	Työmarkkinat ja kilpailukyky	20
3.3.1	Kilpailukykysojimus	20
3.3.2	Työvoimahallinnon uudistaminen	21
3.3.3	Kannustinloukut ja rakenteellinen työttömyys	21
3.3.4	Nuorisotakuu	22
3.3.5	Maahanmuuttajien kotouttaminen	23
3.3.6	Ammatillinen koulutus	24
3.4	Kilpailu vähittäiskauppa- ja palvelusektorilla	24
4	Edistyminen Eurooppa 2020-strategian mukaisten kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa	27
4.1	Työllisyystavoite	28
4.2	Tutkimus- ja kehitystavoite	29
4.3	Ilmasto- ja energiatavoite	30
4.4	Koulutustavoite	31
4.4.1	Korkeakoulutus	31
4.4.2	Koulutuksen varhain keskeyttäneet	32
4.5	Köyhyysindikatoritavoite	33
5	EU-rahastot	35
6	Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien osallistuminen	37

1 Johdanto

Suomi nousi vuonna 2015 kolme vuotta kestäneestä taantumasta. Kokonaistuotanto kasvoi ensimmäisen kerran sitten vuoden 2011 viennin, kulutuksen ja loppuvuotta kohden erityisesti investointien kasvun ansiosta.

Positiiviset kasvun merkit ovat erityisen odotettuja, koska Suomen julkinen talous on voimakkaan ja pitkittyneen taloudellisen taantuman jäljiltä ollut jo jonkin aikaa lähellä EU:n perussopimuksen mukaisia raja-arvoja. Taloutta on sopeutettu voimakkaasti jo useamman vuoden ajan ja sopeutukset jatkuvat edelleen. Hallituksen tavoitteena on taittaa velkaantumiskehitys vaarantamatta kuitenkaan orastavaa talouskasvua.

Samaan aikaan talouden kasvupotentiaalin kannalta keskeisissä rakenneuudistuksissa on edetty. Työuria pidentävästä eläkeuudistuksesta sovittiin syksyllä 2014, ja uudistus tulee voimaan vuonna 2017. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistus on osoittautunut vaikeammaksi erilaisten ongelmien takia, mutta siihen tähtäävä työ on käynnissä. Hallitus ja työmarkkinaosapuolet ovat työskennelleet intensiivisesti kilpailukyky sopimuksen saavuttamiseksi. Työmarkkinakeskusjärjestöt solmivat kilpailukyky sopimuksen helmikuun lopulla, jonka puitteissa liittokohtaiset neuvottelut käydään kevään aikana. Kilpailun edistämiseksi on otettu mittavia edistysaskeleita. Sosiaaliturvaa ja koulutukseen liittyviä tukia on uudistettu ja uudistuksia valmistellaan.

Kokonaistuotannon kääntymisen kasvu-uralle ja sinnikäs työ rakenneuudistusten toteuttamiseksi osoittavat, että Suomen talouden näkymät ovat kohenemassa, vaikkakin kasvunäkymät ovat lähivuosina melko vaikeat. Suomen rakenteellinen kilpailukyky, esimerkiksi koulutusjärjestelmän, tutkimus- ja kehityspanostuksen sekä hallinnon avoimuuden ja tehokkuuden kannalta on maailman kärkiluokkaa. Kustannuskilpailukykyyn eteen tehdään intensiivisesti työtä. Näiden tekijöiden avulla Suomen talouden odotetaan saavuttavan kasvupotentiaalinsa vuoteen 2020 mennessä.

2 Makrotalouden tilanne ja skenaario

2.1 Makrotalouden näkymät ohjelmakaudella

Suomen kansantalous kasvoi Tilastokeskuksen alustavien tietojen perusteella viime vuonna 0,5 % kolmen taantumavuoden jälkeen. Vaimean kasvun lähteinä olivat viime vuoden alussa vienti ja kulutus ja loppuvuodesta eritoten investoinnit.

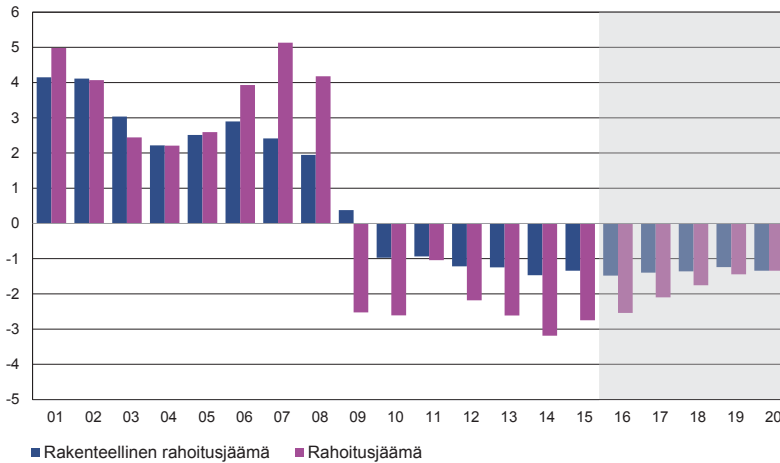
Kuluvana vuonna Suomen talous kasvaa ennusteen mukaan 0,9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Vuosien 2017 ja 2018 kasvuksi ennustetaan vaimeat 1,2 %. Ennusteessa ei ole otettu huomioon mahdollisen kilpailukykysovimuksen vaikutuksia, koska liittotason neuvottelut ovat kesken.

Huolimatta hienoisesta talouden piristymisestä Suomen taloustilanne pysyy lähivuosien ajan haastavana. Ennusteen mukaan BKT tulee olemaan vielä 2018 noin 2 % pienempi kuin vuonna 2008, ja teollisuustuotannon taso jäisi samana vuonna noin viidenneksen alemmalle tasolle kuin kymmenen vuotta sitten. Viennin kehitys jää edelleen maailmankauppaa vaisummaksi ja siten markkinaosuuksien menettäminen kansainvälisessä kaupassa jatkuu. Lähivuosien taloudellista aktiviteettia kannattelee etupäässä yksityinen kulutus ja investoinnit. Keskipitkällä aikavälillä talouden arvioidaan kasvavan keskimäärin hieman yli prosentin vuosivauhtia.

Viime vuosien vaikeat ajat ovat heijastuneet voimakkaasti Suomen julkiseen talouteen. Julkisen talouden rahoitusasema on heikentynyt ja velka kasvanut. Julkisen talouden alijäämä ylitti 3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2014. Vuonna 2015 alijäämä pieneni, mutta velka kohosi yli 60 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämän ja taloudellisen jäämän kehitystä on kuvattu kuvassa 1.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä ja rakenteellinen jäämä¹
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

1) Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktiolähestymistapaan.

Talouden matalasuhdanteen väistyessä julkisen talouden rahoitusaseman odotetaan kohenevan vähitellen. Myös hallituksen toimet julkisen talouden vakauttamiseksi kohentavat rahoitusasemaa. Nähtävissä oleva talouskasvu ei kuitenkaan riitä rahoittamaan julkisen talouden nykyisiä rakenteita ja lainsäädännön kansalaisille takaamia etuuksia ja julkisia palveluja pitkällä aikavälillä.

Talouden ennustetun suhdannekäänteen vuoksi myös työllisyyskehityksessä ennustetaan hienoista käännettä. Työllisyys heikkeni viime vuonna 0,4 %, ja työtunnit vähenivät 0,2 %. Suomen talouden pitkän taantumajakson päätyminen ja taloudellisen aktiviteetin nousu etenkin rakentamisessa kääntävät työllisyyden tänä vuonna lievään kasvuun. Avointen työpaikkojen määrä on ollut kasvussa viime kuukausina, mikä myös viittaisi parempiin työllisyysnäkyymiin.

Työttömyyden kasvu on ainakin hetkellisesti pysähtynyt. Viime vuonna työttömyysaste nousi 9,4 prosenttiin, ja kuluvan vuoden tammikuussa työttömyysasteen trendi oli edelleen samassa lukemassa. Tänä vuonna varovainen talouden kasvu ei vielä juurikaan vähennä työttömien määrää, sillä osa piilotyöttömistä aktivoitunee työnhakuun avointen työpaikkojen lisääntymisen myötä. Ennuste koko kuluvan vuoden työttömyysasteelle on 9,3 %.

Suhdantetilanteen parantuessakin suuri rakennetyöttömyys tulee hidastamaan työttömyyden vähenemistä. Pitkäaikais- ja rakennetyöttömien määrä on kasvanut edelleen. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli tammikuussa 120 000 eli 19 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Rakennetyöttömien määrä oli TEM:n työnvälitystilaston mukaan loka-kuussa 217 000 eli 16 000 henkilöä enemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömyys on kasvanut viime vuosina kaikissa ikäryhmissä, mutta kaikkein eniten 25–54-vuotiailla.

2.2 Rakenneuudistusten makrotaloudelliset vaikutukset

Keskeisten rakenneuudistusten tavoitteena on pienentää Suomen julkisen talouden kestävyysvajetta sekä kohentaa Suomen kilpailukykyä ja siten työllisyyttä.

Eläkeuudistuksen odotetaan pienentävän julkisen talouden kestävyysvajetta noin prosenttiyksiköllä bruttokansantuotteesta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen tavoitteena taas on pienentää kestävyysvajetta pitkällä aikavälillä kolmella miljardilla eurolla.

Kolmas iso rakenteellinen uudistus liittyy työmarkkinoita koskevaan kilpailukykysojmuskokonaisuuteen. Alustavien pika-arvioiden mukaan kokonaisuus voisi täysimääräisenä toteutuessaan tuottaa 35 000 työllistä ja vahvistaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä jopa 600 miljoonalla eurolla. Arviot ovat alustavia ja sopimuksen kattavuus selviää myöhemmin.

Suuria rakenneuudistuksia tehdään myös markkinoiden kilpailun kasvattamiseksi, mutta näistä ei ole makrotaloudellisia arvioita.

Koulutuspuolen rakenteellisten uudistusten suunnittelu on vielä kesken, joten makrotaloudellisia vaikutuksia ei ole käytettävissä.

3 Maakohtaisten suositusten täytäntöönpano

3.1 Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys

Suositus 1: sopeuttaa julkista taloutta kohti keskipitkän aikavälin julkisen talouden tavoitetta vähintään 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2015 ja 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2016; jatkaa toimia julkisen talouden kestävyysvajeen supistamiseksi ja vahvistaa kasvun edellytyksiä.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen talouspolitiikan keskiössä ovat kilpailukyky, työllisyys ja julkinen palvelutuotanto. Hallituksen talouspolitiikka tähtää julkisen talouden velkaantumisen taittamiseen ja kestävyysvajeen kattamiseen säästöin sekä kasvua tukevin ja julkista palvelutuotantoa tehostavin toimin.

Hallituksen julkista taloutta välittömästi vahvistava sopeutuskokonaisuus koostuu julkisten menojen kasvua hillitsevistä toimista ja menojen uudelleenkohdennuksia niin, että toimet yhdessä vahvistavat julkista taloutta noin 4 mrd. eurolla vuoteen 2019 mennessä. Hallituksen 5.4.2016 tekemien päätösten myötä kokonaisuus on täsmentynyt lähelle täyttä mittaansa. Kokonaisuus pannaan toimeen valtion vuotuisten talousarvioiden yhteydessä suunnitellun aikataulun mukaisesti. Toimien tarkempi ajoitus ja mitoitus on kuvattu vakaushjelmassa (julkisen talouden suunnitelman liite 4).

Työllisyyden ja talouden kasvun edellytyksiä hallitus pyrkii vahvistamaan verotuksen keinoin sekä talouden kilpailukykyä ja tuottavuuden kasvua tukevin toimin. Maltilliset palkkaratkaisut, vientiteollisuusvetoisen mallin käyttöönotto palkanmuodostuksessa ja paikallista sopimista lisäävät uudistukset työmarkkinoilla ovat keskeinen osa tätä kokonaisuutta (Katso suositus 3).

Kestävyysvajeen kattamiseen tähdätään myös rakenteellisin toimin, joista eläkeuudistusta ja sosiaali- ja terveystalouden uudistusta on selostettu kattavammin suosituksessa 2.

3.2 Kasvua edistävät rakenneuudistukset

Suositus 2: hyväksyy sovitun eläkeuudistuksen ja poistaa vähitellen varhaisen työmarkkinoilta poistumisen väyliä; huolehtii kuntarakennetta ja sosiaali- ja terveystalouksia koskevien hallinnollisten uudistusten tuloksellisesta suunnittelusta ja toteutuksesta, jotta julkisten palveluiden tarjonnan tuottavuutta ja kustannustehokkuutta voidaan lisätä samalla varmistaen niiden laatu.

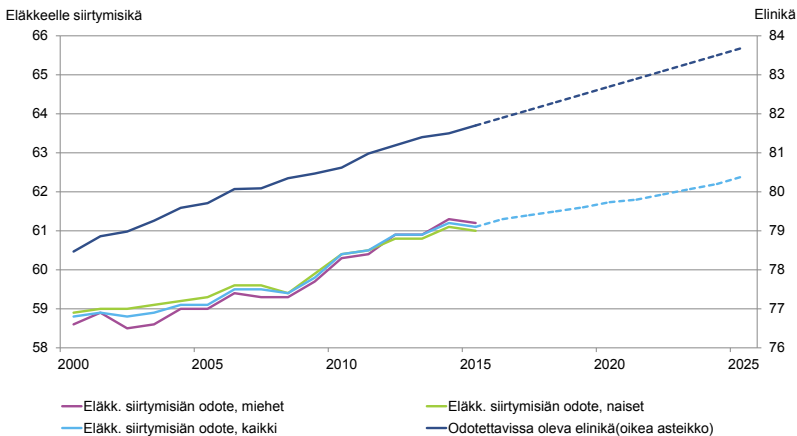
3.2.1 Eläkeuudistuksen toteuttaminen

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt sopivat uudesta eläkeuudistuksesta syksyllä 2014. Eläkeuudistusta koskeva hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin 3.9.2015. Eduskunta hyväksyi eläkeuudistusta koskevan lainsäädännön 20.11.2015 ja presidentti vahvisti lait 29.1.2016.

Eläkeuudistus tulee voimaan vuoden 2017 alusta. Uudistus pidentää työuria. Osa odotettavissa olevasta pidemmästä elinajasta käytetään työntekoon. Keskimääräisten työeläkkeiden arvioidaan nousevan kaikilla tulevilla eläkeläisikäluokilla uudistuksen johdosta. Eläketaso paranee sitä enemmän, mitä nuoremasta ikäluokasta on kyse. Miesten ja naisten keskimääräisten kuukausieläkkeiden arvioidaan kohoavan lähes saman verran.

Eläkkeellesiirtymisiän odotteen arvioidaan uudistuksen jälkeen nousevan 62,4 ikävuoteen vuoteen 2025 mennessä. Lisäksi eläkemenon pienenemisen ja työllisyyden paranemisen kautta julkisen talouden kestävyysvajeen arvioidaan pienenevän noin yhden prosenttiyksikön. Uudistuksen johdosta työeläkkeiden maksutason arvioidaan vakiintuvan 24,4 %:iin vuodesta 2017 alkaen.

Eläkkeellesiirtymisiän odote ja odotettavissa oleva elinikä, 25 vuotias

Lähde: ETK, Tilastokeskus

3.2.2 Varhaisten työmarkkinoilta poistumisväylien poistaminen

Eläkesopimuksen mukaan työmarkkinoiden keskusjärjestöt arvioivat 31.5.2019 mennessä lisäpäiväoikeuteen tehtyjen muutosten vaikutusta työntekijän työmarkkina-asemaan. Jos osapuolet toteavat, että sovitut toimet vaikuttavat tarkoitetulla tavalla, lisäpäiväoikeuden alaikäraja nostetaan vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneillä yhdellä vuodella 62 ikävuo-teen.

3.2.3 Sosiaali- ja terveystalveluiden uudistaminen

Hallituksen esitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislainsiksi (HE 324/2014 vp) raukesi eduskunnassa keväällä 2015. Laki olisi uudistanut sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisen.

Uudistuksen valmistelu käynnistettiin uudestaan pääministeri Sipilän hallitusohjelmaan pohjalta, tavoitteena terveyserojen kaventaminen sekä kustannusten parempi hallinta. Hallituksen linjauksen mukaan uudistus toteutetaan perustamalla maahan maakunnat, joita johtavat vaaleilla valitut valtuustot. Maakunnille annetaan sosiaali- ja terveystalveluiden lisäksi myös muita tehtäviä. Näihin tehtäviin kuuluvat 5.4.2016 tehdyn linjauksen mukaan pelastustoimi, ympäristöterveydenhuolto, alueelliset kehittämistehtävät ja elinkeinojen edistämistehtävät, alueiden käytön ohjaus ja suunnittelu sekä maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistäminen sekä maakunnalle lain perusteella muut alueelliset talvelut.

Järjestämisuudistuksen rinnalla laajennetaan myös sosiaali- ja terveystalveluiden valinnanvapautta sekä uudistetaan talveluiden rahoitus ja tuottamisen periaatteet kokonaisuudessaan.

Sote-talveluiden järjestämisen rahoitus kulkee näin 18 maakunnan kautta. Suurta väestöpohjaa ja volyyymiä sekä erikoistumista vaativat sekä muut harvinaisemmat ja kalliimmat talvelut ja toimenpiteet kootaan valtakunnallisesti tai alueellisesti hoidettavaksi viiden yliopistollisen sairaalan ja seitsemän muun laajan ympärivuorokautisen sairaalayksikön puitteissa. Talveluiden alueellisen ja valtakunnallisen kokoamisen edellyttämää ja muuta maakuntien yhteistyötä julkisesti tuotettavissa talveluissa, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja maakuntaa laajempaa talveluiden ja talveluverkon suunnittelua varten on viisi yhteistyöaluetta. Jokaisella yhteistyöaluetta on yliopistollinen sairaalayksikkö.

Hallituksen linjauksen mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuolto rahoitetaan ensisijaisesti pääosin valtionrahoituksella, jota asiakasmaksuista saatavat tulot ja maakuntien toisilleen työnjaon mukaisesti tuottamista talveluista saatavat tulot sekä maakuntien muut omat tulot täydentävät. Hallitus ei tällä vaalikaudella valmistelee lakiesityksiä maakunnallisen verotusoikeuden käyttöönotosta. Maakunnallisen verotusoikeuden toteuttavuudesta käynnistetään jatkoselvitys tällä vaalikaudella.

Maakunta vastaa järjestäjänä viranomaistehtävistä sekä koko talvelujärjestelmän toimivuudesta ja perusoikeuksien toteutumisesta. Julkista valtaa käytetään virkavastuulla. Maakunta tuottaa tarvittavat sosiaali- ja terveydenhuollon talvelut itse tai yhdessä muiden maakuntien kanssa tai voi käyttää yksityisen tai kolmannen sektorin talveluita.

Hallituksen linjauksen mukaisesti luodaan valinnanvapauslainsäädäntö, joka mahdollistaa, että käyttäjä valitsee itse palveluiden julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajan. Hallituksen linjausten mukainen laaja valinnanvapaus merkittävästi edistää kilpailullisuutta sote-palveluiden tuotannossa. Valinnanvapauden toteuttamisen tavat ovat selvitettävänä selvityshenkilöryhmässä, jonka työn valmistumisen jälkeen hallitus arvioi ehdotuksia ja tekee linjaukset valinnanvapausmallista. Selvityksessä ja valmistelussa otetaan huomioon asiaan liittyvät EU-oikeuden näkökulmat ja perusoikeuksien toteuttaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksella tavoitellaan pitkällä aikavälillä yhteensä 3 miljardin euron säästöjä. Tavoitteeseen pyritään muun muassa sosiaali- ja terveystalouden kokonaisvaltaisella integraatiolla, nykyistä suuremmilla järjestäjillä ja digitalisaatiolla. Lisäksi uudistus luo nykyistä paremmat edellytykset strategiselle muutosjohtamiselle ja palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiselle.

Suuri uudistus on tarkoitus toteuttaa porrastetusti. Tavoitteena on, että uudistuksen edellyttämät hallituksen esitykset annettaisiin eduskunnalle jo loppuvuodesta 2016 ja uudistuksen toimeenpano alkaisi vuodesta 2019.

3.3 Työmarkkinat ja kilpailukyky

Suositus 3: parantaa nuorten, ikääntyneiden työntekijöiden ja pitkäaikaistyöttömien työllistettävyyttä keskittyen erityisesti työn kannalta merkityksellisen osaamisen kehittämiseen; edistää tuottavuuden kehitystä noudattavaa palkkakehitystä työmarkkinaosapuolten asemaa täysin kunnioittaen ja kansallisten käytäntöjen mukaisesti.

3.3.1 Kilpailukyky sopimus

Työmarkkinakeskusjärjestöt solmivat 29.2.2016 kilpailukyky sopimuksen. Kilpailukyky sopimuksessa sovittiin työnantajien sosiaaliturvamaksun alentamisesta sekä työntekijän työeläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun korottamisesta ja työnantajan vastaavasta maksujen alentamisesta. Lisäksi sopimuksessa sovittiin työajan pidentämisestä keskimäärin 24 tunnilla vuosittaista ansiotasoa muuttamatta sekä julkisen sektorin lomarahojen vähentämisestä 30 prosentilla.

Työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat aloittaneet alakohtaiset työehtosopimusneuvottelut kilpailukyky sopimuksessa sovittujen ehtojen viemisestä työehtosopimukseen. Lisäksi on sovittu siitä, että alakohtaisiin työehtosopimukseen lisätään paikallisen sopimisen sallivia määräyksiä sekä laaditaan selviytymislauseke työnantajan toiminnan ja työpaikkojen turvaamiseksi työehtojen sopeuttamisen avulla. Työehtosopimusneuvottelut on tarkoitus saada päätökseen toukokuun 2016 loppuun mennessä, jolloin selviää, onko kilpailukyky sopimuksen syntymisen edellytyksenä oleva kattavuus saavutettu.

Työmarkkinakeskusjärjestöjen kilpailukyky sopimukseen liittyy myös hallituksen valmistelema esitys, jolla saatetaan yleissitovaa työehtosopimusta noudattava työnantaja samaan asemaan niin sanotun työehtosopimukseen normaalisitovuuden kautta sidotun

työnantajan kanssa tämän soveltaessa työehtosopimuksessa olevia paikallisen sopimisen sallivia määräyksiä. Samassa yhteydessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, missä tuomioistuimissa käsitellään yleissitovan työehtosopimuksen perusteella tehdystä paikallisesta sopimuksesta syntyvät riidat.

Hallitus valmistelee myös esitystä työsopimuslain muuttamisesta. Esitykseen sisältyisi muutoksia määräaikaaisuuden perustetta, koeaikaa ja työntekijän takaisinottovelvollisuutta koskeviin säännöksiin. Esityksen tavoitteena on alentaa työllistämiskynnystä. Esitys annettaneen huhtikuussa sen jälkeen, kun hallitus on linjannut esityksen yksityiskohdat.

Työmarkkinajärjestöt sopivat maaliskuussa 2016, että palkkaneuvotteluihin liittyvän Suomen mallin valmistelu aloitetaan kilpailukyky sopimuksen tultua voimaan, ja valmistelussa otetaan tarkemmin kantaa palkansaajien ja työnantajien näkökulmasta sopimusalan ja sen kehityksen kannalta tärkeisiin kysymyksiin. Työmarkkinaratkaisulla tuetaan kansainväliselle kilpailulle alttiiden alojen kilpailukykyä, pitkäjänteisesti työllisyyttä, tuottavuuden kehitystä sekä julkisen talouden tasapainoa.

3.3.2 Työvoimahallinnon uudistaminen

Hallitus toteuttaa työvoimapalvelujen uudistuksen. Uudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman helpottaminen ja resurssien painottaminen aktiivisiin toimenpiteisiin. Työnhakijan omaa roolia ja aktiivisuutta työnhaussa lisätään ja työttömyysturvan sanktioiden tehokas täytäntöönpano varmistetaan lisäämällä velvoitavuutta ja seurantaa.

Vuosina 2017 ja 2018 toteutetaan työnhakija- ja työnantajälhtöisen työllisyyspalvelun alueellisia kokeiluja. Kokeilujen sisällöistä linjataan vuoden 2016 aikana.

3.3.3 Kannustinloukut ja rakenteellinen työttömyys

Hallitus on käynnistänyt työttömyysturvauudistuksen, jonka tavoitteena on kannustaa työn nopeaan vastaanottamiseen ja tiukentaa työn vastaanottovelvollisuutta sekä velvollisuutta osallistua työllistymistä edistäviin aktivointitoimenpiteisiin.

Työttömyysturvan uudistaminen etenee vaiheittain siten, että sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltu työttömyysturvan yleisiin ehtoihin tehtävät muutokset. Asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan tänä keväänä. Työn vastaanottamisvelvoitetta tiukennetaan velvoittamalla työttömät ottamat aina vastaan kokoaikatyötä, ottamaan heti työttömyyden alussa muuta kuin oman alan työtä vastaan, pidentämällä työstä kieltäytymisen perusteella asetettavaa karenssia ja edellyttämällä oman auton käyttämistä työmatkoihin myös työssäkäyntialueen ulkopuolella.

Valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen sisältyy työttömyysturvan keston lyhentäminen, omavastuuajan pidentäminen viidestä seitsemään päivään, työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan korotuksen pienentäminen ja luopuminen pitkään työelämässä olleille irtisanotuille 90 päivältä maksettavasta korotetusta päivärahasta. Työttömyyspäivärahan enimmäiskesto lyhenee enintään kolme vuotta työssä olleilla 300 päivään nykyisestä 400 päivästä, yli kolme vuotta työssä olleilla 500 päivästä 400 päivään. Niillä,

jotka ovat työttömäksi jäädessään täyttäneet 58 vuotta, päivärahan enimmäiskesto säilyy 500 päivänä.

Hallitus on käynnistänyt valmistelun, jossa luodaan osallistavan sosiaaliturvan malli, jonka tavoitteena on palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittaminen sekä irtisanotun työntekijän parempi tukeminen heti työttömyyden kohdatessa. Osana mallin luomista selvitetään mm., voitaisiinko työttömyysturvaa käyttää nykyistä laajemmin osaamisen kehittämiseen ja työllistymiskynnyksen alentamiseen sekä työelämäosallisuuden vahvistamiseen. Lisäksi selvitetään, sisältäykö sosiaaliturvajärjestelmään, erityisesti työttömyysturvajärjestelmään elementtejä, jotka vaikeuttavat työttömien mahdollisuuksia parantaa työllistymisedellytyksiään. Hallitus muuttaa työttömyysturvaa aktiivisemmaksi ja lisää palkkatukijärjestelmän joustavuutta. Vuosina 2017 ja 2018 työttömyysetuuksia voidaan tietyn edellytyksin käyttää liikkuvuusavustuksen, starttirahan ja palkkatuen rahoittamiseen. Uuden rahoitusmallin vaikutuksia seurataan ja arvioidaan.

3.3.4 Nuorisotakuu

Vuonna 2015 nuorisotakuuta on vahvistettu käynnistämällä maanlaajuinen ohjaamotoiminta Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen turvin. Ohjaamo on nuorten alle 30-vuotiaiden matalan kynnyksen palvelupiste, joka tarjoaa nuorten yksilölliset tilanteet huomioon ottaen monialaisesti tietoa, ohjausta ja tukea eri hallinnonalojen peruspalvelujen ja yhteistyöverkoston avulla. Toimintaa toteutetaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä. Toiminta on tarkoitettu vakiinnuttava pilottivaiheen päättyessä 2018. Vuoden 2016 alussa ohjaamotoimintaa on yli 30 paikkakunnalla, joiden alueella asuu n. 60 % Suomen 16–30-vuotiaista nuorista. Ohjaamoissa työskentelee tällä hetkellä n. 300 henkilöä, joista neljännes työskentelee ohjaamon ESR-rahoituksella.

Vuonna 2015 käynnistyi myös ohjaamojen työtä tukeva ja koordinoiva Kohtaamohanke. Sen tehtävänä on kehittää ohjaamopalvelun mallia sekä nuorten tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelun verkkopalvelua. Digitaalisia ohjauspalveluja kehitetään kaikille nuorille (ohjauksen nettipalvelut, -puhelinpalvelut ja videoneuvonta) ja varmistetaan niiden integroituminen osaksi sähköisiä hakupalveluita (opintopolku.fi).

Koulutuksen, työn tai muun tarvitsemansa tuen ulkopuolella olevien nuorten (NEET) palveluja tehostetaan etsivän nuorisotyön avulla sekä tarjoamalla ohjaus-, neuvonta- ja tukipalveluja kokonaisuuksina. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille.

Nuorten työllisyyden edistämiseksi vahvistetaan työnetsijätoimintaa panostamalla yrityskäynteihin ja sitä kautta piilotyöpaikkojen löytymiseen. Palkkatuki uudistettiin vuoden 2015 alussa. Vuoden 2016 syksyllä aloitetaan selvitys uudistuksen vaikutuksista, jonka jälkeen tarkastellaan mahdollisia kehittämistarpeita. Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää parhaillaan mahdollisuutta laajentaa työttömyysetuuksien käyttömahdollisuutta siten, että jatkossa etuuksiin varatuilla määrärahoilla olisi mahdollista rahoittaa palkkatukea tai starttirahaa työnhakijan tarpeita vastaavasti. Rahoitusmuutos tukisi nuorisotakuun toimeenpanoa. Palkkatuen markkinointivälineenä toimivan Sanssi-kortin käyttöä jatke-

taan. Edellä mainitun rahoitusuudistuksen toteutuessa on oletettavaa, että Sanssi-kortin käyttö lisääntyy. Työttömät nuoret, joilla ei ole ammatillista koulutusta, ohjataan oppisopimuskoulutukseen. Oppisopimusta tarjotaan yhtenä mahdollisuutena vaihtoehtona työttömälle ja kouluttautumattomalle nuorelle. TE-toimiston asiantuntija kartoittaa yhdessä nuoren kanssa oppisopimusmahdollisuuksia.

Yrittäjiksi aikoville hankitaan nuorten yrittäjyyspajoja ja toimintamalli otetaan käyttöön koko maassa. Pajoissa tarjotaan koulutusta, neuvontaa ja valmennusta yrittäjyydestä. Myös ohjauspalvelujen digitalisointia (ohjauksen nettipalvelut, -puhelinpalvelut ja video-neuvonta) kehitetään. Yrittäjyyspajat luotiin osana nuorisotakuuta ja otettiin laajemmin käyttöön 2015. Työ yrittäjyyspajojen vakiinnuttamiseksi jatkuu edelleen. Vuoden 2016 loppuun mennessä on tavoitteena järjestää noin 20 yrittäjyyspajaa ympäri maan.

TE-hallinto hankkii tulokseen perustuvia nuorille tarkoitettuja ostopalveluja. Palvelujen tuottajat keskittyvät nuorten yksilölliseen ohjaukseen, valmennukseen, osaamisen arviointiin ja työnetsintään. Työ- ja elinkeinoministeriö on kilpailuttanut työnvälityksen ostopalvelupilotteja osana työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi -kärkihanketta. Nuoret ja nuorisotakuu huomioidaan piloteissa mahdollisuuksien mukaan.

3.3.5 Maahanmuuttajien kotouttaminen

Maahanmuuttajien kotouttamista on tehostettu vastaamaan kasvaneeseen turvapaikkamenettelyssä oleskeluluvan saavien määrään. TE-hallinnon ja kotouttamiskoulutuksen resursseja sekä kuntien tukea maahanmuuttajien vastaanottoon on lisätty.

Valtion kotouttamisohjelman valmistelu vuosille 2016 - 2019 on aloitettu. Ohjelmassa määritellään kotouttamisen tavoitteet, toimenpiteet ja tarvittavat resurssit. Samanaikaisesti valtion kotouttamisohjelman kanssa valmistellaan yhdessä muiden keskeisten kumppaneiden (kunnat, työmarkkinajärjestöt, maahanmuuttajien yhteisöt ja järjestöt, uskonnolliset yhteisöt, kansalaisjärjestöt, elinkeinoelämän edustajat) kotouttamisen kumppanuusohjelma. Molemmat ohjelmat on tarkoitus julkaista kevään 2016 aikana.

Kotouttamistoimien painopisteenä on nopea koulutus- ja muihin kotoutumispalveluihin pääsy sekä työllistyminen. Maahanmuuttajien osaamisen tunnustamista ja pätevyitymistä sekä näyttötutkintoja laajennetaan ja nopeutetaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Maahanmuuttajia ohjataan erityisesti työvoiman saatavuusongelmista kärsiville aloille ja maahanmuuttajien innovaatio- ja yrittäjyyspotentiaalin käyttöön saamiseen panostetaan.

Myönteisen oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden aktiivista osallistumista kotouttamistoimiin painotetaan ja tukijärjestelmää kehitetään aktivoivaksi ja yhteiskuntaan integroitumista edistäväksi.

TE-toimistoissa on varauduttu lisääntyviin asiakasmääriin. Vaikuttavuusinvestoinnilla toteutetaan nopean työllistymisen kokeilu, jossa yhdistetään maahanmuuttajan nopea työllistyminen koulutuksen jatkumiseen työsuhteen aikana.

3.3.6 Ammatillinen koulutus

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on uudistettu siten, että se on osaamispe- rustainen, modulaarinen (osista koostuva), työelämälähtöinen ja mahdollistaa joustavien opintopolkujen rakentamisen. Tutkintojen osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset on määritelty osaamisperusteisesti ja tutkintojen rakentumista pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista on vahvistettu, mikä mahdollistaa niiden joustavamman hyödyntämisen osaamistarpeisiin vastaamisessa. Uusi rakenne edistää aiemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista osana opintoja. Uudistukset tulivat voimaan 1.8.2015 alkaen.

Tutkintorakenteen uudistamisen lisäksi lokakuussa 2015 käynnistettiin toisen asteen ammatillisen koulutuksen rahoituksen ja ohjausjärjestelmän uudistus. Uudistuksessa myös lisätään ja monipuolistetaan työpaikalla tapahtuvaa opiskelua kehittämällä oppisopimus- koulutusta sekä ottamalla käyttöön uusi koulutussojimusmalli, joka mahdollistaa joustavat polut työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen ja käytännönläheiseen tutkinnon suorittami- seen. Tavoitteena on, että erilaiset työpaikalla tapahtuvan opiskelun muodot muodostavat opiskelijan, työnantajan ja koulutuksen järjestäjän kannalta selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2018 alussa.

3.4 Kilpailu vähittäiskaupparektorilla

Suositus 4: toteuttaa toimenpiteitä vähittäiskaupparektorin avaami- seksi toimivalle kilpailulle.

Merkittävin lainsäädäntömuutos vähittäiskaupan alalla on ollut vähittäiskauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikojen vapauttaminen vuoden 2016 alusta, kun laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista kumottiin. Elin- keinonharjoittaja voi nyt päättää vapaasti, milloin hän pitää liikkeensä auki. Samalla kuluttajien mahdollisuudet asioida kaupassa heille sopivina aikoina paranivat. Kauppa- keskuksissa toimivan pienyrittäjän oikeus yhteen viikoittaiseen vapaapäivään kuitenkin säilyi. Uudistus poisti vaikeaselkoiset aukiolosäännökset sekä kaupoilta ja kampaamoilta velvollisuuden poikkeuslupien hakemiseen. Lisäksi erityyppiset ja -kokoiset liikkeet saa- tettiin tasapuoliseen asemaan.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan markkinoiden toimintaa ja vapaata kilpailua edistetään muun muassa uudistamalla keskeistä lainsäädäntöä ja purka- malla kilpailua estävää toimialakohtaista sääntelyä. Hallitusohjelmaan perustuen vireillä on useita muitakin lainsäädäntöhankkeita, joilla on tarkoitus helpottaa markkinoille pää- syä, parantaa kilpailukykyä ja sujuvoittaa sääntelyä. Seuraavaksi käydään läpi muutamia vireillä olevia hankkeita.

Liikennemarkkinoiden sääntely kootaan yhtenäiseksi liikennekaareksi. Sääntelyä uudis- tetaan kokoamalla ja mahdollisuuksien mukaan yhtenäistämällä joukkoliikennelaki, tak- siliikennelaki, laki kaupallisista tavarakuljetuksista, eräät kuljettajien ammattipätevyyksiä

koskevat säännökset sekä ajoneuvolain eräät säännökset. Tavoitteena on muun muassa edistää uusien palvelumallien syntymistä ja näin vastata entistä paremmin käyttäjien tarpeisiin sekä helpottaa markkinoille tuloa. Liikennekaarella edistetään uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintakonseptien käyttöönottoa sekä samalla kevennetään sääntelyä.

Alkoholilainsäädännön kokonaisuudistuksessa tavoitteena on yhdistää ja tasapainottaa hallituksen ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät tavoitteet sekä elinkeinoelämän kilpailukykyä ja norminpurkua koskevat tavoitteet. Muutoksia olisivat todennäköisesti ravintoloiden anniskeluaikoja ja asiakaspalvelua koskevien säännösten vapauttaminen, luopuminen anniskelulupien jaottelusta kaikkiin alkoholijuomiin, viineihin ja keskiolueen sekä Alkon myymälöiden aukioloaikojen pidentäminen. Hallituksen esitys alkoholilaista on tarkoitus antaa eduskunnalle alkukesällä ja lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2017.

Postilainsäädännön ensimmäisen vaiheen muutosesitys on annettu eduskunnalle ja sen on tarkoitus tulla voimaan 1.5.2016. Esityksen mukaan mm. toimiluvan edellyttämisestä siirryttäisiin ilmoitukseen. Postilainsäädännön uudistamisen toisessa vaiheessa arvioitaisiin mm. postijakeluverkkoon pääsyä ja yleispalvelun laajuutta.

Maakaasumarkkinoita pohtinut työryhmä ehdottaa 21.1.2016 julkaistussa hallituksen esityksen muotoon laaditussa raportissaan maakaasumarkkinolain uudistamista sekä maakaasun tukku- ja vähittäismarkkinoiden avaamista asteittain kilpailulle. Esitys perustuisi maakaasumarkkinadirektiivin eristyneiden markkinoiden poikkeuksesta luopumiseen. Esitys liittyisi mm. Suomen ja Viron välille suunnitteilla olevaan Baltic connector –kaasuputkeen.

Huhtikuun alussa 2015 tuli voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jossa kaavoitusta koskeviin säännöksiin sisällytettiin elinkeinoelämän kilpailun toimivuuden edistämisen näkökulma. Samassa lainmuutoksessa säädettiin maapolitiikan harjoittaminen kunnan lakisääteiseksi tehtäväksi. Muutoksen tavoitteena oli lisätä kilpailun toimivuutta maapolitiikan keinoin esimerkiksi kaupan ja asuntotuotannon osalta. Helmikuun alussa 2016 tuli voimaan maankäyttö- ja rakennuslain muutos, jonka mukaan maakuntakaavoja ja yhteisiä yleiskaavoja koskevasta ympäristöministeriön vahvistamismenettelystä luovuttiin. Lainmuutos nopeuttaa maakuntakaavoitusta ja lisää muun muassa maakuntien liittojen edellytyksiä reagoida nopeammin kaupan toimintaympäristön muutoksiin. Hallitusohjelman mukaan ”kaupan laatuluokituksesta kaavoituksessa luovutaan” ja ”suuryksikkösääntelyä kevennetään keskustatoimintojen alueella”. Kaupan ohjauksen keventämistä sekä muun kaavoituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittamista koskeva maankäyttö- ja rakennuslain muutos on valmistelussa.

4 Edistyminen Eurooppa 2020-strategian mukaisten kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa

Taulukossa 1 on listattu EU2020-strategian mukaiset tavoitteet, Suomen tilanne vuonna 2014 sekä strateginen tavoite vuodelle 2020. Kukin tavoite käydään erikseen luvun alaluissa läpi.

Taulukko 1. Eurooppa 2020-strategian mukaiset tavoitteet ja kansalliset tavoitteet

	EU:n yleistavoite	Suomi vuonna 2014	Suomi vuonna 2020
Työllisyystavoite (20 - 64 -vuotiaat)	75 %	73,1 %	78 %
T & K -menot / BKT	3 %	3,17 %	tavoitetasona 4 %
Ilmasto:			
Kasvihuonekaasupäästöt (päästökaupan ulkopuolella)	-10 prosenttia vuoden 2005 tasosta	30,1 ¹⁾	28,4 ²⁾ milj. t CO ₂ ekvivalentteina
- uusiutuvan energian osuus	20 %	38,70 %	38 %
- energiatehokkuus (energian loppukulutus)	-20 %	297 TWh ³⁾	310 TWh
Koulutus:			
- Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 30 - 34 -vuotiaat	40 %	45,3% ³⁾	42 %
-koulupudokkaat	10 %	9,5% ⁴⁾	8 %
Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävät	20 miljoonaa vähemmän	909 000	770 000

¹⁾ Suomen tavoite vuodelle 2014 päästökaupan ulkopuoliselle sektorille on 31,3 milj. t CO₂ ekvivalentteina. Vuonna 2014 sektorin päästöt olivat 1,1 milj. t CO₂ ekvivalenttia alhaisemmat kuin tavoite. Lähde: Päätökset (2013/162/EU; 2013/634/EU); Tilastokeskus 2015. Prosenttiluvut eivät enää ole sellaisenaan soveltuvia tähän tarkoitukseen, sillä laskentaperusteet ovat muuttuneet (päästökaupan ulkopuolisen sektorin kattavuus on muuttunut päästökaupasektorilla tapahtuneiden muutosten vuoksi).

²⁾ Suomen tavoite vuodelle 2020 päästökaupan ulkopuoliselle sektorille on 28,4 milj. t CO₂ ekvivalentteina.

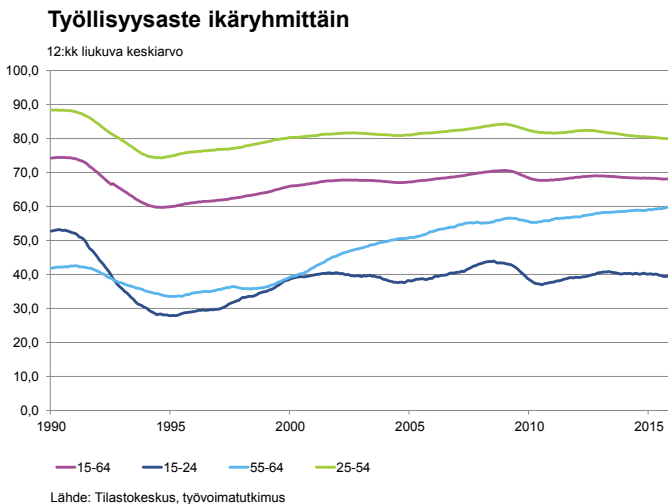
³⁾ Luku perustuu Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen. Eurostatin julkaisemissa Eurooppa 2020 -indikaattoreissa vastaava osuus vuonna 2013 oli 45,1 prosenttia.

⁴⁾ Koulutuksen varhain päättäneet 18 - 24 -vuotiaat nuoret, jotka ovat ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa eivätkä opiskele tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Prosenttiosuus on laskettu samankäisestä väestöstä tutkintorekisterin ja opiskelijatiedostojen avulla. Tiedot poikkeavat Eurostatin julkaisemista luvuista, jotka perustuvat työvoimatutkimukseen. Tilanne 30.9.2014.

4.1 Työllisyystavoite

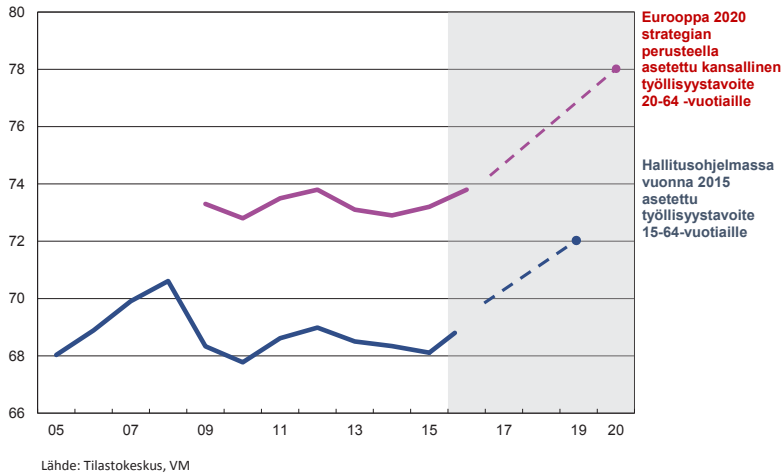
Hallituksen tavoitteena on nostaa 15-64 -vuotiaiden työllisyysaste 72 prosenttiin, vahvistaa työllisten määrää 110 000 henkilöllä ja kasvattaa työpanoksen määrää. Hallitus panostaa kertaluonteisesti talouskasvua edistäviin kärkihankkeisiin miljardi euroa. Suunniteltu yrittäjyyspaketti on osa tätä kokonaisuutta. Luvussa 3.3 on kuvattu tähän kokonaisuuteen liittyviä työmarkkinatoimia.

Työllisyystavoitteen saavuttaminen on haasteellista pitkittyneen, heikon talouskehityksen ja rakennemuutoksen vuoksi. Avoimia työpaikkoja on ollut aikaisempaa enemmän, vaikka niitä ei ole ollut yhtä paljon kuin ennen taantumaa. Keskeisenä haasteena on työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus. Rakennemuutoksen seurauksena erityisesti ammatilliset kohtaanto-ongelmat ovat yleistyneet, mutta ongelmia on myös alueellisessa kohtaannossa huolimatta työssäkäyntialueiden laajentamisesta. Kysynnän pitkään jatkunut heikkous on vähentänyt nuorten ja parhaassa työiässä olevien työllisyyttä ja lisännyt samalla työttömyyttä ja työvoiman ulkopuolelle siirtymistä. Työttömien määrän kasvun myötä, työttömyys on pitkittynyt ja valuma pitkäaikaistyöttömyyteen on kasvanut. Rakennemuutoksen vuoksi pitkäaikaistyöttömien joukkoon on tullut kokonaan uusia ryhmiä.

Erityisesti osa-aikatyön yleistyminen, mutta osaltaan myös työvoiman ikärakenne vaikuttaa myönteisesti työllisyystavoitteen saavuttamisessa. Työvoiman tarjonta on kasvanut erityisesti ikääntyneiden osalta myöhäisemmän eläkkeelle siirtymisen myötä. Työvoiman tarjonta ja työllisyys eivät kuitenkaan ole kehittyneet yhtä myönteisesti nuoremmissa ikäluokissa.

Työllisyysaste (20-64 -vuotiaat), 78% vuonna 2020

4.2 Tutkimus- ja kehitystavoite

Tutkimus- ja innovaatiopolitiikan päätavoitteita ovat tutkimustoiminnan tason parantaminen, julkisen tutkimuksen rakenteellinen ja toiminnallinen uudistaminen sekä elinkeinorakenteen monipuolistaminen.

Hallituksen tavoitteena on nostaa Suomen talous kestäväen kasvun ja työllisyyden uralle. Hallitus sopeuttaa tutkimustoimintaa talouden reunaehtoihin, minkä johdosta valtion tutkimusrahoitukseen on jouduttu tekemään leikkauksia. Tästä huolimatta rahoituksen riittävyys pyritään varmistamaan talouden, tuottavuuden ja työllisyyden kannalta tärkeimmissä, uudistumista ja kasvua tukevilla valikoiduilla kohteilla. Leikkausten jälkeenkin Suomi saavuttaa EU:n yleistavoitteen.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan (t&k) volyymi ja sen osuus bruttokansantuotteesta (t&k-intensiteetti) on laskenut viime vuosina. T&k-intensiteetti oli korkeimmillaan 3,8 prosenttia BKT:stä vuonna 2009. Tämän jälkeen niin valtio kuin yrityksetkin ovat karsineet tutkimusmenojaan. Tilastokeskuksen mukaan Suomen t&k-intensiteetti on 3,2 prosenttia vuonna 2014 ja laskee vuonna 2015 arviolta 3,1 prosenttiin. Vuosikymmenen lopulla ollaan nykytiedoin arviolta 3,0 prosentin tasolla. Valtion tutkimusrahoituksen intensiteetti oli 0,97 prosenttia vuonna 2015 ja se on vuonna 2016 arviolta 0,90 prosenttia.

Hallitus toteuttaa kaudella 2015-2019 uudistuksia viidellä painopistealueella, joita toteutetaan 26 kärkihankkeen avulla. Usea kärkihankke kytkeytyy t&i-politiikkaan ja yksi keskeisimmistä on kärkihankke korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön vahvistamisesta tutkimustulosten hyödyntämiseksi ja kaupallistamiseksi.

Suomen Akatemia toteuttaa uuden rahoitusmuodon, jolla rahoitetaan tutkijan ehdottamia toimenpiteitä tämän tieteellisen tutkimuksen tulosten hyödyntämiseksi. Tekesin nykyisiä ja uusia tutkimuksen hyödyntämisen instrumentteja suunnataan aikaisempaa enemmän tutkimustulosten kaupallistamiseen sekä yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen

(mm. Tutkimuksesta liiketoimintaa –instrumentti, Challenge Finland, Research Benefit ja Innovation Scout -instrumentit). Kärkihankkeessa näihin toimiin kohdennetaan Teke-sille 59 milj. euroa ja Suomen Akatemialle 30 milj. euroa vuosille 2016-2018. Tutkimuksen hyödyntäminen otetaan paremmin huomioon myös muussa julkisessa t&i- rahoituksessa.

Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön ja työnjaon kehittämistä jatketaan. Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset tekevät vuoden 2016 alussa tästä esityksiä ja jatkotoimet valmistellaan vuoden 2016 aikana.

Vuonna 2016 käytävissä sopimusneuvotteluissa korkeakoulujen kanssa sovitaan rakenteiden ja toimintatapojen uudistuksista aikatauluineen korkeakoulujen laadun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleja uudistetaan siten, että ne vahvistavat toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. Päätökset rahoitusmalleista vuosille 2017-2020 tehdään keväällä 2016.

Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyön syventämisen monivuotisen prosessin tiekartta valmistui huhtikuussa 2015. Suomen Akatemian tutkimusinfrastruktuurikomitea rahoitti vuonna 2015 tutkimusinfrastruktuurihankkeita 13,6 miljoonalla eurolla.

Uuden osaamisperustaisen liiketoiminnan edellytyksiä parannetaan rakentamalla digitaalisen liiketoiminnan kasvuympäristöjä ja innovaatio- ja kehitysalustoja sekä hyödyntämällä avointa dataa ja tietovarantoja. Tavoitteena on myös ohjata 5 % julkisista hankinnoista t&i-toimintaan kannustaviin hankintoihin. Elinkeinoelämää ja yrittäjyyttä vauhditetaan vahvistamalla yksityisten pääomamarkkinoiden rahoitusta.

4.3 Ilmasto- ja energiatavoite

Päästökauppajärjestelmä varmistaa, että päästökauppasektori täyttää EU:n sille asettamat kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteet (EU:ssa -21 % vuoteen 2005 verrattuna vuoteen 2020 mennessä). Päästökaupan ulkopuolisten päästöjen vähentäminen on jäsenmaiden vastuulla. Suomen velvoite on vähentää päästökaupan ulkopuolisia päästöjä 16 prosenttia vuoteen 2020 mennessä vuoden 2005 tasosta. Tilastokeskuksen (14.12.2015) mukaan päästökaupan ulkopuoliset päästöt (mm. polttoaineiden käyttö rakennusten lämmityksessä, liikenne pl. lentoliikenne, maatalous, jätehuolto ja F-kaasujen käyttö) laskivat vuonna 2014 neljä prosenttia edellisvuoteen nähden, alittivat EU:n asettaman päästökiintiön 1,1 miljoonalla tonnilla ja edelleen alittivat EU:n lainsäädännössä asetetun, päästövähennysten tavoitepolun mukaisen veloitteen.

Uusiutuvan energian vuoden 2020 tavoitteena on 38 % osuus loppukulutuksesta laskettuna. Suomessa uusiutuvan energian käyttö on kasvanut etupainotteisesti ja Suomi on jo ylittänyt EU:n sille asettaman uusiutuvan energian vähimmäistavoitteen. Vuonna 2014 uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta oli 38,7 % eli 124 TWh. EU:n uusiutuvan energian velvoite liikennesektorille on 10 %, mutta Suomi on kansallisesti päättänyt korkeammasta 20 %:n tavoitteesta vuodelle 2020. Maantieliikenteen polttonesteiden myyjille annettu biopolttoaineiden jakelovelvoite varmistaa tämän tavoitteen täyttymisen. Suomen kansallisessa uusiutuvan energian toimintasuunnitelmassa asetettiin metsähakkeen käytön tavoitteeksi vuodelle 2020 sähkön ja lämmön tuotannossa 25 TWh. Tuulivoiman

tuotantotavoitteeksi vuodelle 2025 asetetaan noin 9 TWh. Aiemmin asetettu tavoite vuodelle 2020 on 6 TWh.

Energiatehokkuusdirektiivin mukaan EU:n jäsenvaltioiden on asetettava primäärienergiään tai loppukulutukseen perustuva kansallinen ohjeellinen energiatehokkuustavoite vuodelle 2020. Hallitus on asettanut tavoitteeksi taittaa energian loppukulutuksen kasvu energiatehokkuutta parantamalla niin, että vuonna 2020 kulutus on enintään 310 TWh (26,7 Mtoe). Energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanemiseksi on laadittu energiatehokkuuslaki. Lisäksi on laadittu pitkän aikavälin strategia rakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi, valtion keskushallinnon rakennusten energiansäästösuunnitelma, valmistettu energiatehokkuussopimuksien sekä kuntien energiatehokkuussuunnitelmien jatkoa vuodesta 2017 eteenpäin ja on selvitetty mahdollisuus energiayhtiöiden velvoiteohjelmaan.

Eduskunta hyväksyi 3.3.2015 ilmastolain. Laissa asetetaan vähintään 80 prosentin päästövähennystavoite kasvihuonekaasuille vuoteen 2050 mennessä. Vuoden 2016 loppuun mennessä valmistellaan myös kansallinen energia- ja ilmastostrategia. Energia- ja ilmastostrategiassa tarkastellaan kokonaisvaltaisesti energialähteitä, energian tuotantoa ja energiakulutusta ja linjataan toimia joilla hallitusohjelmaan kirjatut energiatavoitteet saavutetaan. Lisäksi strategiassa tarkastellaan mm. sähkö- ja kaasumarkkina-asioita. Energia- ja ilmastostrategiaa ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa valmistellaan tiiviissä yhteistyössä käyttäen molemmissa mm. samoja skenaariolaskelmia.

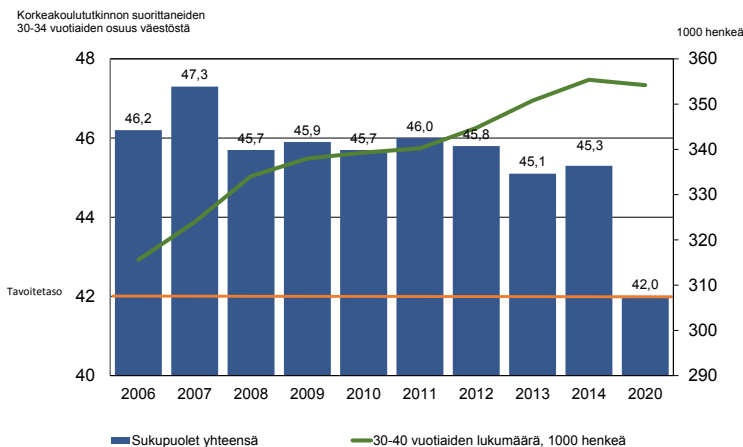
Kansallinen ilmastopaneeli asetettiin alkuvuodesta 2016 nelivuotiskaudelle, joka päättyy vuoden 2019 lopussa. Ilmastopaneelin toiminta edistää tieteen ja politiikan välistä vuoropuhelua ja vahvistaa ilmastopolitiikan valmistelun laajaa tietopohjaa.

4.4 Koulutustavoite

4.4.1 Korkeakoulutus

Suomi täyttää molemmissa koulutustavoitteissa EU:n yleistavoitteen. Koulutusta pyritään kuitenkin kehittämään kansallisista lähtökohdista.

Korkeakoulututkinnon suorittaa 30-34 vuotiaista 42 % vuonna 2020

Korkeakoulujen valintamenettelyjä uudistetaan, ja toisen asteen ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä tiivistetään, jotta nuoret siirtyvät nopeammin jatko-opintoihin. Joustavat opintopolut helpottavat opintojen suorittamista loppuun sekä työnteon ja opiskelun yhteensovittamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö sopii korkeakoulujen kanssa työelämään siirtymistä nopeuttavista tavoitteista sopimuskautta 2017–2020 koskevissa neuvotteluissa vuonna 2016. Tavoitetta tuetaan suuntaamalla siihen korkeakoulujen strategiarahoitusta.

Opintotukea uudistetaan. Vuoden 2016 elokuun alusta lukien opintorahoja ei enää koroteta kansaneläkeindeksin perusteella. Hallitusohjelmassa on päätetty opintotukeen kohdistuvasta säästöstä. Opintotuen myöntämisperusteet muuttuvat lisäksi siten, että ulkomailla harjoitettaviin opintoihin myönnetään opintotukea Suomen kansalaiselle ja siihen rinnastettavalle henkilölle, jolla on elinolosuhteiden perusteella muuten kiinteä yhteys Suomeen. Muutoksen tarkoituksena on ottaa huomioon EU-lainsäädäntö ja opiskelijoiden liikkuvuuden lisääntyminen. Korkea-asteen opintorahan tasot yhtenäistetään toisen asteen opintorahan tasojen kanssa. Kaikkiin korkeakouluopintoihin tarkoitettu tukiaika lyhenee 10 kuukaudella ja tutkintokohtainen tukiaika lyhenee kahdella kuukaudella. Opintolainan valtiontakauksen määrä nousee. Hallitus valmistelee syksyn 2016 budjettiriiheen mennessä esityksen opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiriin.

4.4.2 Koulutuksen varhain keskeyttäneet

Suomen kansallisen tavoitteen mukaan vuonna 2020 koulunkäynnin varhain keskeyttäneiden eli lähinnä peruskoulun varaan jääneiden 18 – 24 -vuotiaiden osuus on enintään 8 prosenttia.

Taulukko 2. Koulukäynnin varhain keskeyttäneiden osuus 18 - 24 -vuotiasta v. 2015

Sukupuoli	pudokkaat	väestö	prosenttia %
Naiset	17500	225700	7,8
Miehet	23600	216800	10,9
YHTEENSÄ	41300	442600	9,3

Hallituksen tavoitteena on uudistaa peruskoulua 2020 -luvulle. Uudistus kattaa kolme osaa: uusi pedagogiikka, uudet oppimisympäristöt ja opetuksen digitalisaatio. Tavoitteena on parantaa oppimistuloksia, vastata tulevaisuuden osaamistarpeisiin, uudistaa pedagogiikkaa kokeillen ja tehdä oppimisesta innostavaa läpi elämän. Edistetään koulurauhaa sekä rakennetaan psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti turvallinen koulupäivä jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle.

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan vaiheittain. Ensimmäiset muutokset tulivat voimaan 1.8.2015. Tällöin uudistettiin varhaiskasvatuksen tavoitteet, korostettiin lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen ja vahvistettiin lapsen ja huoltajan osallisuutta ja säädettiin varhaiskasvatussuunnitelmista toiminnan järjestäjiä velvoittaviksi.

Osana julkisen hallinnon sopeuttamistoimia on valmisteltu varhaiskasvatukseen liittyviä muutoksia, jotka tulevat voimaan 1.8.2016. Muutokset liittyvät varhaiskasvatuksen subjektiivisen oikeuden rajaamiseen ja yli 3-vuotiaiden lasten ja kasvattajien välisen suhdeluvun korottamiseen päiväkodeissa. Lisäksi valmistellaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen korottamista.

Esiopetuksen velvoittavuus tuli voimaan 1.1.2015. Esiopetuksen velvoittavuuden myötä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna lapsen on osallistuttava vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan.

4.5 Köyhyydentorjuntatavoite

Eurooppa-neuvostossa vuonna 2010 sovitun mukaisesti köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien joukkoa arvioidaan kolmen indikaattorin eli suhteellisen köyhyysriskin, aineellisen puutteen ja kotitalouden vajaatyöllisyyden perusteella. Kun otetaan huomioon kaikki Eurooppa-neuvostossa päätetyt indikaattorit, köyhyys- tai syrjäytymisriski koskettaa Suomessa kaikkiaan noin 909 000 henkilöä. Pienituloisissa talouksissa on noin 674 000 henkilöä, vajaatyöllisissä talouksissa noin 416 000 jäsentä ja aineellista puutetta kärsivissä talouksissa noin 118 000 jäsentä. Suomessa pienituloisten joukkoon kuuluu myös opiskelijoita, joiden pienituloisuus on tilapäistä.

Köyhyystavoitteen seuranta-aikana pienituloisten ja aineellista puutetta kärsivien määrä on laskenut, mutta vajaatyöllisissä kotitalouksissa olevien määrä on kasvanut.

Vuonna 2014 Suomessa oli noin 423 000 pitkittyneesti pienituloista eli 7,9 prosenttia koko väestöstä. Määrä on vuodesta 2011 lähtien ollut laskussa. Pitkäaikaisesti pienituloisia on kuitenkin selvästi enemmän kuin 2000-luvun alussa.

Vuonna 2014 toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä lisääntyi 3,1 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Väestöstä 7,2 prosenttia sai toimeentulotukea. Vuonna 2014 toimeentulotukea sai 26,5 prosenttia yksinhuoltajanaisista, 17,4 prosenttia yksinhuoltajamiehistä, 14,1 prosenttia yksinasuvista miehistä ja 8,7 prosenttia yksinasuvista naisista. Sen sijaan kahden vanhemman ja lapsien kotitalouksista 5,0 prosenttia ja lapsettomista pariskunnista vain 2,1 prosenttia sai toimeentulotukea. Reaalisesti toimeentulotuen menot lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna 0,1 prosenttia. 2000-luvulla toimeentulotuen bruttomenot ovat kasvaneet reaalisesti 37 prosenttia. Toimeentulotuen perusosaa korotettiin vuonna 2016, jotta sen taso säilyi kansaneläkeindeksiin 0,4 prosentin alenemisesta huolimatta vuoden 2015 tasolla. Perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyvät kunnilta Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi vuoden 2017 alussa. Uudistuksella tavoitellaan sitä, että perustoimeentulotukea hakevat asiakkaat olisivat keskenään mahdollisimman yhdenvertaisessa asemassa.

Takuueläkettä korotettiin vuoden 2016 alusta alkaen ja korotetaan edelleen vuodesta 2018 lähtien. Takuueläkkeen tarkoituksena on turvata eläkkeensaajan toimeentuloa, jos hänen eläkkeensä eivät muuten riitä kohtuulliseen toimeentuloon.

Hallituksen kärkihankkeissa on vireillä lukuisia hankkeita, joilla on vaikutusta köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseen, esim. työttömyysturvan uudistaminen, kannustinloukkujen purkaminen, osallistavan sosiaaliturvan mallin kehittäminen, perustulokeilu, osatyökykyisten työllistymisen edistäminen, nuorisotakuun kehittäminen sekä työvoimahallinnon uudistaminen.

5 EU-rahastot

Kumppanuussopimus on kaikki Euroopan rakenne- ja investointirahastojen toimenpiteet, tulokset ja yhteensovituksen kokoava puiteasiakirja. Se on laadittu niiden strategisten tavoitteiden ja avainhaasteiden pohjalta, jotka asetetaan Eurooppa 2020 -strategiassa, sen kansallisessa toimenpideohjelmassa ja neuvoston maakohtaisissa suosituksissa. Kumppanuussopimus hyväksyttiin lokakuussa 2014 ja siinä huomioitiin neuvoston vuoden 2014 ohjausjakson yhteydessä antamat maakohtaiset suositukset seuraavien haasteiden osalta: tutkimus- ja innovaatioperustan laajentaminen, harvaan asuttujen alueiden yritysten heikompi kilpailukyky ja palveluiden väheneminen, työttömyys (erityisesti nuoret, ikääntyvät ja pitkäaikaistyöttömät) muuttuvat osaamistarpeet ja joustavat siirtymät koulutus- ja työurilla, työelämästä syrjäytyminen sekä hyvinvointi- ja terveysterojen ja eri-arvoistumisen kasvu.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelman ja neuvoston heinäkuussa 2015 antamien maakohtaisten suositusten mukaisesti vuonna 2015 vahvistettiin kasvun edellytyksiä muuttamalla Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelmaa. Euroopan aluekehitysrahaston tukea yritysten kasvun edellytysten turvaamiseksi lisättiin perustamalla Suomen Pk-yritysaloitteohjelma. Siirtymällä suorista avustuksista innovatiivisempiin rahoitusvälineisiin, joilla tavoitellaan suurempaa vipuvaikutusta, parannetaan pk-yritysten riskirahoitusmahdollisuuksia lainaehjoja helpottamalla. Pk-yritysaloitteesta on laadittu erillinen ohjelma, joka ei ole sidoksissa rakennerahasto-ohjelmaan.

6 Institutionaaliset asiat ja sidosryhmien osallistuminen

Suomen perustuslaissa säädetään EU:ssa tehtävien päätösten kansallisesta valmistelusta. Säädösten mukaan hallitus vastaa EU-asioiden kansallisesta valmistelusta ja päättää niihin liittyvistä Suomen toimenpiteistä.

EU-asiat valmistellaan toimivaltaisissa ministeriöissä, tarvittaessa yhteistyössä ministeriöiden kesken, ja koordinoidaan EU-asioiden yhteensovittamisjärjestelmässä eli EU-asioiden komitean alaisissa jaostoissa ja tarvittaessa EU-ministerivaliokunnassa.

Perustuslain mukaan eduskunnalla on laajat oikeudet saada tietoja EU-asioista. Säädösten tarkoituksena on varmistaa eduskunnan mahdollisuus vaikuttaa EU:ssa tehtävien päätösten sisältöön. Eduskunta osallistuu kansalliseen kannanmuodostukseen koko EU:ssa tapahtuvan valmistelu- ja neuvotteluprosessin ajan. Eduskunnan näkemykset ovat lähtökohta hallituksen toiminnalle EU:ssa.

Eduskunta on osallistunut eri neuvostokokoonpanojen ja Eurooppa-neuvoston valmisteluun komission 2016 kasvuselvityksen ja eurooppalaisen ohjausjakson osalta. Kansallinen Eurooppa 2020 – uudistusohjelma esitellään eduskunnalle. Ohjelma esitellään EU-menettelyjen yhteydessä myös työmarkkinajärjestöille.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Snellmaninkatu 1 A

PL 28, 00023 VALTIONEUVOSTO

Puhelin 0295 160 01

Telefaksi 09 160 33123

www.vm.fi

ISSN 1797-9714 (pdf)

ISBN 978-952-251-761-6 (pdf)